Synagogan i Norrköping invigdes 1858.

ÖVRIGA SAMFUND

De övriga samfunden är en kategori som innehåller sex samfund – sinsemellan väldigt olika. Här återfinns två kristna samfund: den Romersk-katolska kyrkan och den Anglikanska kyrkan i Sverige. Utöver dessa två sorterar här fyra religiösa paraplyorganisationer: Judiska centralrådet (samarbetsorgan för judiska församlingar), Sveriges buddhistiska samarbetsråd (sammanslutning av självständiga buddhistiska organisationer), Mandeiska sabeiska samfundet (förbund för mandeiska religiösa föreningar) samt – sedan 2015 –Alevitiska riksförbundet.

ALEVITISKA RIKSFÖRBUNDET

Medlemmar: 3 577
Registrerade deltagare: 614
Församlingar: 6
Grundades: 2008

STARTPUNKTEN FÖR DEN ORGANISERADE alevitiska trosgemenskapen i Sverige skedde 1995 i och med öppnandet av Kulturcentrum för aleviterna i Sverige. Från denna tid började det växa fram lokala alevitiska föreningar runtom i landet. Dessa gick samman och bildade det Alevitiska riksförbundet (ARF) år 2008. Lokala föreningar finns idag i Stockholm, Uppsala, Dalarna (Borlänge), Halmstad, Malmö och Göteborg. I Sverige uppskattas att ca trettontusen personer som har sin bakgrund i alevismen. ARF räknar med att ungefär en fjärdedel av Sveriges aleviter är organiserade i riksförbundet.

Ursprungsområdet för ARFs medlemmar finns i Anatolien och Turkiet med en utbredning österut mot Iran, Irak och Syrien samt norrut mot Balkanländerna. Det finns aleviter bland olika etniska grupper: zazaer, turkar, kurder och araber. I Turkiet bor det cirka tjugo miljoner aleviter. I Europa räknar man med att det finns uppemot en och en halv miljon aleviter.

De troende kallar sig Alevi, Kizilbash eller Bektashi och betraktar sig som självständig religiös grupp som sätter människan i centrum. Alevitisk tro bygger på att människan och naturen (universum) är en helhet och tron att Gud är en samling av dessa. Gud kallas Hak i Alevismen, vilket även betyder rättvisa.

Inom den alevitiska religionen tänker man sig att all materia – även människor – växlar mellan olika lägen, vilket representeras av de fyra elementen luft, vatten, eld och jord. Elden (energin) är den drivande kraften. Aleviterna tror inte på paradiset. När en person dör, dör kroppen men inte själen. Själen är en energi som vandrar genom de fyra elementen genom inkarnationen tills du blir ”den mogna människan”. Då blir du ett med ljuset och energin.

Alevitisk religionsutövning grundar sig på frivillighet och samtycke (rizalik) som är en viktig del. Utan samtycke existerar inte tron. Från då du föds och tills din själ lämnar kroppen har du en plikt att begära samtycke till de religiösa aktiviteter som du ska utföra. Samtycket ska även fås från samtliga som är delaktiga i ceremonin/aktiviteten. Om det finns oklarheter (konflikter) mellan deltagarna måste det lösas innan ceremonin kan börja. Även de religiösa ledarna är förpliktigade att inhämta medgivande från deltagarna innan de påbörjar en religiös ceremoni. Även i det dagliga livet ska samtycke inhämtas/begäras.

Aleviternas gudstjänst kallas Cem (uttalas ”djem”) vilket översätts till ”enhet” eller ”församling”. Cem leds av heliga män (dede) eller kvinnor (ana) som antingen ärvt sin status/roll eller blivit valda. Förutom att fungera som gudstjänst är Cem-ceremonin en plats för kollektiv botgörelse där församlingen skall stå till svars för sina gärningar. Vid ceremonierna så skanderas religiös poesi, man sjunger alevitiska sånger – och dansar (semah). Semah är aleviternas traditionella och rituella dans och betraktas som en slags bön. Dansen ackompanjeras av sång från gudstjänstdeltagarna och att ceremoniledaren spelar ett traditionellt stränginstrument som kallas baghlama/saz. Sångerna har varit en viktig förmedlare av den alevitiska religionen genom tiderna då tron bygger till största delen på muntlig tradition.

Aleviternas heliga dag är torsdag. Varje alevit tänder då ett ljus på kvällen i sina hem, i ett cemlokal (Cemevi), eller där de befinner sig. Ljuset symboliserar övergången från mörkret till upplysningen och uppdagandet av sanningen.

Ordet alevit betyder ”ljus” eller ”att flamma”. ●

ANGLIKANSKA KYRKAN I SVERIGE

Medlemmar: 433
Registrerade deltagare: 2 993
Församlingar: 2
Bildades: 1747

CHURCH OF ENGLAND BILDADES år 1534 då England skildes från Romersk-katolska Kyrkan. Från England nådde sedan kyrkan de brittiska kolonierna och andra länder i världen. Så småningom blev dotterkyrkorna oberoende, men förenade med Church of England i den Anglikanska kyrkogemenskapen. I denna gemenskap är ärkebiskopen av Canterbury den högste ledaren. I dag finns det ungefär 80 miljoner anglikaner i världen. De följer en medelväg mellan katolskt och protestantiskt religionsutövande.

Anglikanska kyrkan i Sverige grundades 1747. Brittiska affärsmän fick då lov från kung Fredrik I att fira gudstjänst på engelska enligt Anglikanska kyrkans liturgi och praktik samt att bygga egna kyrkor. Den första församlingen bildades genom donation av den skotskfödde göteborgsköpmannen Colin Campbell.

I dag finns det två församlingar i Sverige. En i Stockholm (S:t Peter & S:t Sigfrids) och en i Göteborg (S:t Andrews). Församlingarna tillhör Church of Englands europastift och det nordiska och baltiska kontraktet med församlingar i Norge, Sverige, Danmark, Island, Finland, Estland och Lettland. Anglikanska Kyrkan i Sverige betjänar ungefär 3 500 personer.

Förhållandet mellan Church of England och Svenska kyrkan har alltid varit bra. 1996 skrev de Anglikanska kyrkorna på de Brittiska Öarna och lutherska kyrkor i de nordiska och baltiska länderna under den så kallade Borgå-överenskommelsen. I Borgå-överenskommelsen erkänner dessa kyrkor sig som tillhörande ”Jesu Kristi ena, heliga, allmänneliga och apostoliska kyrka och i sanning delaktiga i hela Guds folks apostoliska uppdrag” samt att kyrkorna förpliktar sig ”att dela ett gemensamt liv i uppdrag och tjänst, att be för och med varandra och att dela våra resurser”. Man skall enligt denna överenskommelse också ”välkomna utlandsförsamlingar i de inhemska kyrkornas liv, för att ömsesidigt berika varandra”. Som sådana ”utlandsförsamlingar” åtnjuter de Anglikanska församlingarna i Stockholm och Göteborg samarbete med och hjälp från Svenska kyrkan.

I början var medlemskap i den Anglikanska kyrkan i Sverige begränsat till dem som var av brittisk nationalitet eller hade familjeförbindelse med Storbritannien. Sedan andra världskriget har detta ändrats och kyrkan välkomnar i dag alla som medlemmar – alla som vill fira gudstjänst i kyrkan. Kyrkan samlar engelskspråkiga från jordens alla hörn, men även många som inte har engelska som modersmål, såsom flyktingar, studenter och turister.

Kyrkans församlingar firar gudstjänst på engelska varje söndag och erbjuder dop, vigsel och begravning på engelska även för dem som inte tillhör kyrkan.

Ärkebiskopen William Temple (1881-1944) skrev ”Kyrkan är det enda samhället som existerar till förmån för icke-medlemmar.” Därför har Anglikanska Kyrkan ingen exakt definition för medlemskap. Alla är välkomna, ingen betalar medlemsavgift. ●

JUDISKA CENTRALRÅDET I SVERIGE

Medlemmar: 5 987
Registrerade deltagare: 2 315
Församlingar: 4
Bildades: 1953

JUDISKA CENTRALRÅDET (JC) bildades den 29 november 1953 av de mosaiska församlingarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping. Årliga överläggningar mellan församlingarna förekom redan ett antal år innan det officiella konstituerandet. JC är i dag en sammanslutning av de judiska församlingarna i Sverige, vilka har till syfte att möjliggöra ett judiskt liv i de lokala upptagningsområdena. Sedan år 2002 är JC registrerat som trossamfund. JC:s uppdrag i dag är – förutom att främja judendomen lokalt – också att på nationell nivå initiera, driva och bevaka frågor av betydelse för den judiska, nationella minoriteten och juden-

heten i Sverige.

Den judiska närvaron i Sverige går tillbaka långt i tiden. Redan 1557 hittar man ett judiskt namn bland de läkare som är verksamma vid Gustavs Vasas hov. 1681 låter två judiska familjer från Holland döpa sig i Stockholm. Det är dock först mot slutet av 1700-talet som judar tillåts bosätta sig i Sverige utan att först konvertera till kristendomen. Den förste att göra detta är stämpel- och sigillgravören Aaron Isaac. Han grundar sedan den första judiska församlingen i Stockholm. Under åren från 1782 upprättar den svenska riksdagen det så kallade ”Judereglementet” som begränsade vad judar fick göra och var de fick bo. Den judiska församlingen ges också vid denna tid tillstånd att bygga en synagoga i Stockholm och i tre andra städer. Församlingar bildas sedan i Göteborg, Norrköping och Karlskrona. 1815 upphävs judereglementet och 1870 får judarna i Sverige fullständiga medborgerliga rättigheter. 1871 bildas församlingen i Malmö. Den judiska gruppen erhåller genom riksdagsbeslut status som nationell minoritet år 1999.

Att vara jude är ett sätt att leva och judendomen ett sätt att se världen. Ett citat ur tredje Moseboken är centralt i judendomen: ”Du skall inte hysa hat till Din broder i Ditt hjärta, Du skall älska Din nästa som Dig själv”. Tron på att det finns en Gud och en mänsklighet – inför Gud är alla människor likvärdiga – är andra viktiga grundpelare i den judiska tron. Grundläggande är också tron på judarnas historiska uppgift som Guds vittnen och spridare av Hans förkunnelse och bud. Det är endast i den bemärkelsen som judarna är ”det utvalda folket”.

En stor del av judendomen kretsar kring livscykeln. Här återfinner vi riter som Brit Mila (manlig omskärelse), namngivning, Bar Mitsva/ Bat Mitsva (det tillfälle i livet då pojkar och flickor uppnår den religiösa myndighetsåldern) samt vigsel, skilsmässa och begravning. En annan central del är givetvis högtiderna varav de mest centrala är shabbat (sabbat; firas varje lördag), jom kipur (försoningsdagen), chanuka (tempelinvigningsfesten), pesach (påsk) och sukot (lövhyddofesten).

JC har en vision att alla som uppfyller kriterierna för att bli medlemmar i en judisk församling också blir det och att en stark judisk gemenskap ska trygga en judisk framtid i Sverige. Målsättningen är att den judiska gruppen ska vara väl integrerad i det svenska samhället utan att assimileras. Verksamheten bedrivs i de lokala judiska församlingarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Helsingborg. JC uppskattar att antalet judar uppgår till cirka 20 000 (enligt den judiska lagens definition) varav ca 6 000 är medlemmar i de judiska församlingarna i Sverige. ●

MANDEISKA SABEISKA SAMFUNDET I SVERIGE

Medlemmar: 4 856
Registrerade deltagare: 2 123
Antal föreningar: 9
Bildades: 2001

DET MANDEISKA SABEISKA SAMFUNDET är ett trossamfund som samlar mandéer bosatta i Sverige. Mandéerna är en folkgrupp med gemensam religion, språk, kultur och historia vars rötter man hittar i nuvarande Irak och Iran. Mandéerna ser sig som arvtagare och efterföljare till Johannes Döparen som man betraktar som sin viktigaste förkunnare och den siste profeten. Innan Johannes fanns det tre profeter: Adam, Set och Sem. Även andra bibliska gestalter förekommer i den mandeiska tron men mandéer ser sig inte som kristna och det är fel att – som kristna missionärer gjort under historien – kalla dem för ”Johanneskristna”. Mandéernas liturgiska språk är östarameiska och deras heliga skrifter Ginza Raba (”Den Stora Skatten”) och Drasa d-Yahia (Johannesboken) är skrivna på detta språk.

Den viktigaste mandeiska religiösa traditionen är dopet. Dopet skall upprepas många gånger under en livstid och måste ske i rinnande vatten. Dopet hos mandéerna har samma innebörd som i kristendomen vilket innebär bättring till syndernas förlåtelse och Guds frälsning. Den döpte individen behandlas efter dopet som sin moders tillhörighet

och får ett religiöst namn (kalllas Melwasha). Mandé kan bara den vara som är barn till en mandeisk far och en mandeisk mor. Att inträda i mandeismen om man har en annan bakgrund är omöjligt.

Beteckningen som mandéer använder om sig själva ("sabé-mandé") betyder "den döpta människan som är lärd av all gudomlig kunskap". Mandéerna tror på en enda allsmäktig Gud – den evige, ljusets helige härskare. Gud välsignade de första människorna (Adam och Eva) och lärde dem de gudomliga kunskaperna om livets skapelse. Den mandeiska religionen har av forskare beskrivits som en gnostisk och dualistisk religion. Inom mandeismen ser man således att världen präglas av konflikt mellan mörkret, synden och materiens värld (Almi Ed Hushukha) och den ljusa, andliga och gudomliga världen (Almi Ed Nohura). Symbolen för den mandeiska religionen är två korsade stavar, insvepta i silkestyg – en så kalllad "drafsha". Det vita silkestyget symboliserar ljus, renhet och helighet och de korsade stavarna det fullkomnade.

I mandéernas livsfilosofi finns en uttalad respekt för allt levande som är skapat av Gud. Det finns också ett motstånd mot maktbegär, krig och allt slags våld mot människor, djur och natur.

Mandéernas ursprungsområde är Irak och Iran men på grund av de senaste årens krig och oroligheter har majoriteten av världens mandéer flytt till andra länder i världen. Det totala antalet mandéer i världen uppskattas till cirka 50 000 personer – endast omkring 20 procent av dessa bor i dag i Irak och Iran.

Mellan 6 000 och 9 000 mandéer bor i dag i Sverige, vilket är den största mandeiska gruppen utanför Mellanöstern. Mandéerna i Sverige är organiserade i ett antal kulturella föreningar och religiösa församlingar som samlas i ett trossamfund: Mandeiska sabeiska samfundet. MSS arbetar aktivt för att främja det mandeiska folkets utveckling och värnar om mandéernas enighet och sämja. Samfundet vill verka långsiktigt och bedriver gudstjänst, undervisning och själavård för sina medlemmar. Ett tiotal mandeiska präster är aktiva inom MSS. ●

ROMERSK-KATOLSKA KYRKAN I SVERIGE

Stockholms Katolska Stift
Dioecesis Holmiensis

Medlemmar: 113 053
Registrerade deltagare: 0
Församlingar: 40
Bildades: 1953

KATOLSKA KYRKAN har ca 1,2 miljarder medlemmar i hela världen, i Sverige finns drygt 100 000 registrerade. Gudstjänst firas på omkring 130 orter i landet och det finns över 40 församlingar, en siffra som stiger år för år. En särskild grupp utgörs av ca 20 miljoner orientaliska katoliker, uppdelade på ett tjugotal olika riter främst i Mellanöstern. Dessa är kyrkor som på olika sätt tidigare stått utan kontakt med biskopen av Rom (påven) men som återknutit kontakten, erkänner påvens primat och godkänner de katolska koncilierna. De är katoliker, men inte romerska katoliker – de har egna riter och en annan kanon (lag). Samfundsnamnet Romersk-katolska kyrkan är därför missvisande. I Sverige finns sju av de orientaliska riterna representerade och de står formellt under den romerska biskopen men har en egen biskopsvikarie och egna nationella själasörjare.

Katolska kyrkan växte fram som den västliga grenen av kristendomen före delningen 1054. Biskopen av Rom förvaltar Petrusämbetet som tjänar den världsvida kyrkan.

I Sverige har det funnits kristna sedan 800-talet och kyrkan i det framväxande svenska riket en del av västkyrkan. Från mitten på 1100-talet var Sverige en egen romersk-katolsk kyrkoprovins med ärkebiskop i Uppsala. Efter reformationen var katolicismen förbjuden i landet och de sista katolska prästerna fördrevs i slutet på 1500-talet. Alla kloster stängdes och katoliker förföljdes i perioder fram till slutet av 1700-talet. Under andra halvan av 1900-talet, med dess stora flyktingströmmar från olika delar av världen, har kyrkan vuxit snabbt. Sverige fick återigen ett katolskt biskopssäte då Stockholm 1953 blev ett stift som omfattar hela landet.

I Sverige speglar kyrkan på församlingsnivå den världsvida kyrkan, med så mycket som ett 80-tal olika etniska grupper i större församlingar. Mång-

kulturens utmaningar är således mycket påtagliga i vårt stift, och för många är församlingens pastoralråd den första kontakten med svensk föreningsstruktur och kyrkkaffet mycket viktigt för byggandet av kontaktnät i det nya landet.

Den katolska tron bygger på Bibeln och traditionen, kyrkans lära genom två tusen år. Tron uttrycks genom till exempel gudstjänst, mission och diakoni och individens relation till Gud.

Katoliker tror att Gud har skapat hela universum, allt fysiskt och andligt. Detta strider inte mot vetenskapliga rön, utan kompletterar med vetskapen att det finns en mening. Varje människa är skapad till Guds avbild, och är önskad av Gud. Därför präglas katolsk lära av respekt för människolivets helighet och av de spänningar mellan rättigheter det innebär.

Katoliker tror på Gud som överflödande kärlek. Vi är givna fri vilja, för att fritt kunna säga ja till kärleken. Guds nåd behövs för frälsning men vi kan välja att inte ta emot den. Det innebär att vi har ansvar för oss själva, våra handlingar och varandra.

De troendes uppdrag är fyrfaldigt: koinonia, martyria, leitourgia och diakonia. Dessa är inte skilda, utan fyra aspekter av livet. Gemenskapen (koinonia) uttrycks i eukaristin och är mål och centrum i det liv som i sig är vittnesbörd (martyria) om Guds rike, gudstjänst (leitourgia) och tjänst (diakonia) åt mänskligheten. Konkret syns uppdraget i bön och gudstjänst, men också i omfattande social verksamhet. Många församlingar har grupper som besöker äldre eller fångna, driver öppna förskolor eller nattvandrar. En katolsk kyrka ska dygnet runt vara möjlig att besöka för den som behöver tröst, stöd eller skydd. ●

SVERIGES BUDDHISTISKA SAMARBETSRÅD

Registrerade deltagare: 4 356
Registrerade deltagare: 3 545
Medlemsorg: 25
Bildades: 1993

SBS GRUNDADES 1993 och är en riksorganisation för buddhistiska sammanslutningar i Sverige med syfte att utöka samverkan dem emellan. SBS är ett serviceorgan utan styrande funktion där varje medlemssamfund behåller sin särart och självständiga verksamhet. SBS ska främja kunskap om buddhism och buddhistiskt levnadssätt. Rådet stödjer utvecklingen av buddhistisk verksamhet på olika sätt och verkar för ökad medmänsklighet i världen. SBS förmedlar ansökningar om statliga bidrag till SST och fördelar erhållna medel bland medlemmarna.

Efter kontakter med buddhistiska tempel i Asien, började svenska buddhister i början på 1970-talet etablera sina egna verksamheter knutna till olika buddhistiska riktningar. Under decenniet därefter tog invandrare från asiatiska länder initiativ till föreningar knutna till deras respektive länders buddhistiska traditioner. Informella kontakter grupperna emellan och gemensamma högtidsfiranden resulterade 1993 i bildandet av SBS. 2005 blev SBS berättigat till statligt stöd. År 2017 har SBS 25 anslutna medlemsorganisationer. De bedriver sin huvudsakliga verksamhet på kring 70 platser i Sverige och når minst 15.000 personer. Fjorton av dessa 25 organisationer utgörs av personer med asiatisk bakgrund. Det är svårt att definiera och beräkna antalet 'aktiva' buddhister. Enligt SCB (170221) finns 115.500 personer i Sverige som är födda i asiatiska länder där buddhismen är stark representerad.

Uppskattat antal aktiva buddhister i Sverige som är födda i Asien uppskattas av SBS år 2017 till minst 55.000, och antalet aktiva västerländska buddhister till ca 5.000. Sammanlagt ca 60.000 buddhister, som utgör 0,6% av Sveriges befolkning. Registrerat antal deltagare inom SBS år 2016 är 9113 personer.

Buddhismens grundare är Buddha Gautama (Shaky-amuni) som levde i norra Indien för ca 2600 år sedan. Ordet buddha är inte ett namn, utan en titel som betyder ”den uppvaknade” eller ”den upplyste”. Efter Buddhas död spreds buddhismen till många fler länder i Asien. I och med detta delades den upp i olika riktningar. Sedan 1900-talet har buddhismen också spridits till övriga världsdelar. Inom SBS finns de flesta riktningarna represente-

rade. Grundlärorna är gemensamma för alla, men buddhismen har även anpassats till de specifika behoven i varje tidsperiod, plats och kultur.

Buddha säger om kärnan i buddhismen: Att undvika allt ont, att göra gott, att rena sitt sinne – det är de upplystas lära. Buddhismen framhäver vikten av ett medkännande förhållnings- och beteendesätt samt andlig fördjupning genom meditation.

SBS ser utökad kunskap om etikens och andlighetens roll som en viktig faktor för utvecklingen av en fredskultur som motvikt till våldsbejakande extremism. Vi behöver finna vägar för att, i samverkan med andra aktörer i samhället, förmedla värdet av medmänsklighet både till vuxna och ungdomar, och i våra verksamheter ge utrymme för initiativ anpassade till deras verklighet. ●